

matrala. Elaborirana selekcionirana lingvistička terminologija ocijenjena je pozitivno, osim u segmentu dijalektologije, a takođe su uočena pojedina optimalna rješenja. Uz to, nije od manje važnosti ni konstatacija da na tlu Bosne i Hercegovine nije stvorena neka posebna, samosvojna gramatička terminosistema, ni ranije ni u toku elaboriranja zvanične gramatičke terminologije, nego je vršen vrlo dobro promišljen selektivan izbor iz fonda termina koji su u to vrijeme, a i ranije funkcionali u ostala dva centra jezičke standardizacije, u Hrvatskoj i Srbiji. Pozitivna ocjena većine selekcioniranih termina po autoričinom obrazloženju omogućena je, u prvom redu, zahvaljujući visokom nivou lingvističkog obrazovanja bosanskohercegovačkih stručnjaka u oblasti srpskohrvatske gramatike, čija je upućenost u problematiku i dobra lingvistička načitanost bila presudna za optimalna rješenja.

Knjiga je tehnički vrlo korektno urađena, a autorki se mora priznati velika akribija, konciznost i izvrstan stil. Samo djelo nam, uz to, pruža ne samo vrlo iscrpne informacije o stanju i razvoju lingvističke terminologije u Bosni i Hercegovini u određenom istorijskom periodu, koji je utoliko važniji što se uklapa u opće standardizacione tokove s kraja XIX i početka XX v., nego otvara, a do izvjesne mjeru i rješava neke od ključnih teoretskih pitanja u oblasti terminologije, pa u tom smislu ova knjiga predstavlja nezaobilaznu lektiru i za one lingviste koji se ne bave problematikom naznačenom u njenom naslovu.

Herta Kuna

Милош Окука, *У Вуково доба*, »Веселин Маслеша«, Библиотека Посебна издања, Сарајево, 1987.

У поводу обиљежавања 200-годишњице рођења Вука Стефановића Карадића изишла је у издању »Веселина Маслеше« из Сарајева књига дра Милоша Окуке *У Вуково доба*, с поднасловом: Књижевно-језички изрази у Босни и Херцеговини у раздобљу од 1800. до 1878. године, што је управо њена основна проблематика. Књига о којој је овдје ријеч несумњиво је вриједан прилог науци јер на изјевестан начин приказује нашу културну, књижевну и језичку баштину и попуњава видну празнину у нашој лингвистици. Наиме, аутор књиге Милош Окука ухватио се у коштац са проблематиком која је у неким сегментима у босанскохерцеговачкој лингвистици остала тако рећи по страни. Ријеч је о тзв. »ваљској« историји књижевног језика у Босни и Херцеговини у XIX столећу, која поред културноисторијског и национальног значаја стоји у тијесној вези и са обликовањем данашњег стандарднојезичког израза у овој социокултурној средини.

Аутор Милош Окука покушао је да у овој књизи дâ културноисторијски преглед развоја књижевног језика у Босни и Херцеговини

у XIX вијеку у вјерско-националним оквирима, указујући на основне правце развоја књижевнојезичког израза у овој социокултурној средини. Будући да назначену проблематику аутор посматра са становишта историјског развоја књижевног језика у једној социокултурној заједници, опредијелио се за историјско-дескриптивни метод рада. Многштвом вјешто одабраних и документованих детаља аутор нам предочава сложеност настанка данашњег стандарднојезичког израза у Босни и Херцеговини.

Садржај књиге подијељен је у следећа поглавља: *Социолингвистичке и социјеталне прилике у Босни и Херцеговини у раздобљу од 1800. до 1878. године, Књижевнојезички изрази код Муслимана, Књижевнојезички изрази код Срба, Књижевнојезички изрази код Хрвата, Књижевнојезички изрази код Јевреја.* Поред основног садржаја књига садржи још и: *Напомене о језику шtampe и административно-правних списка, закључак под насловом Умјесто сумарног прегледа, на крају, литературу и регистар имена.*

На почетку књиге аутор даје социолингвистичке и друштвене прилике у Босни и Херцеговини у периоду од 1800—1878. год. и истиче њихов значај у развоју књижевног језика у Босни и Херцеговини у вјерско-националним рукавцима и стварају заједничког стандарднојезичког израза у Босни и Херцеговини на темељу аутономних лингвистичких чињеница а под утицајем Вукових идеја и идеја илирског покрета.

Преглед развоја књижевнојезичких израза у Босни и Херцеговини аутор започиње прегледом књижевнојезичких израза код Муслимана и истиче три компоненте, односно три књижевнојезичка израза која су у то вријеме функционирали код Муслимана. То је књижевнојезички израз на оријенталним језицима (арапском и турском) и језички изрази материјег језика (алхамијадо књижевност и новоштокавска фолклорна куине). Иако је књижевнојезички израз на оријенталним језицима имао престигну улогу, друга два су, по мишљењу аутора, омогућила Муслиманима у Босни и Херцеговини »да изграде и сачувају своју вјерско-националну самобитност и да се релативно лако укључе у заједничке српскохрватске стандарднојезичке процесе крајем XIX и првих деценија XX столећа« (стр. 20). Аутор наводи главне представнике, односно ствараоце који су својим књижевним дјелом утицали на развој писаних књижевнојезичких израза код Муслимана, односно сакупљача, када је ријеч о усменом изразу босанскохерцеговачких Муслимана, а код неких писаца алхамијадо књижевности даје и језичко-стилске карактеристике њихових књижевних дјела. Ову фрагментарност у језичкој анализи не би требало схватити као замјерку аутору, чије претензије и нису тежиле цјеловитости, већ као истичање потребе детаљнијег проучавања језика алхамијадо литературе. Овакав је преглед најбољи доказ колико је овај сегмент у босанскохерцеговачкој лингвистици недовољно обрађен, боље рећи запостављен.

Поглавље о књижевнојезичким изразима код Срба дато је доста исцрпно. Аутор прати развој овог језичког израза од рускославенског, српскославенског и тзв., како их аутор назива, увозних израза, преко новоштокавске фолклорне коине и усвајања Вуковог језика код Срба у Босни и Херцеговини, те стварања властитог књижевнојезичког израза босанскохерцеговачких Срба и укључивања у главне стандарднојезичке процесе на јунштесрпскохрватском плану.

У овом поглављу највише пажње посвећено је управо Вуковом добу, у ствари Вуковим народним пјесмама и пјевачима из Босне и Херцеговине преко којих је Вук и остварио контакт са босанскохерцеговачким духовним и језичким наслеђем, те Српско-далматинском магазину, листу који је заједно са Вуковим дјелом, како истиче аутор, обиљежио књижевнојезичку епоху босанскохерцеговачких Срба у XIX столећу и одредио карактер и појавне облике властитог књижевнојезичког израза.

Предстандардну епоху код босанскохерцеговачких Срба аутор везује за генерацију босанскохерцеговачких калуђерских писаца (Ј. Памучина, П. Чокориљо, С. Скендера, А. М. Слтомо, Н. Дучић), који се својим књижевним дјелом укључују у препородна и национална струјања. Аутор је нарочиту пажњу посветио књижевном дјелу Јоаникија Памучине, чије је дјело лингвистички обрађено и презентирању нашој научној јавности, што је омогућило аутору да потпуније сагледа допринос језика овог писца књижевнојезичком изразу босанскохерцеговачких Срба и уопште језичким струјањима средином XIX вијека.

Вјеснике новијих књижевнојезичких струјања код босанскохерцеговачких Срба аутор види у личности и дјелу крајишника Гавре Вучковића и Васе Пелатића, чија дјела аутор подробно анализира, док развој аутохтоног књижевнојезичког израза босанскохерцеговачких Срба и усвајање новог Вуковог књижевног језика и фонолошког правописа аутор везује за тзв. сарајевски књижевни круг у коме су се истицали: Георгије Јовановић, Милош Мандић, Богољуб и Стево Петрановић, Саво Косановић и др.

Поглавље о развоју књижевнојезичких израза код босанскохерцеговачких Хрвата дато је најопширењије, са мноштвом документованих чињеница које нам предочавају сву сложеност књижевнојезичких превирања код босанскохерцеговачких Хрвата у XIX вијеку.

Књижевнојезички развој босанскохерцеговачких Хрвата аутор везује за личности и дјела босанскохерцеговачких фрањевача, чија је културна и књижевно-језичка дјелатност презентирана нашој лингвистичкој јавности највише у радовима Херте Куне, а и неких других аутора, што је омогућило М. Окуки да свестраније сагледа удио фрањевачких писаца у стварању књижевнојезичког израза босанскохерцеговачких Хрвата те језичким струјањима у XIX вијеку на ширем спрскохрватском језичком простору.

Аутор је ставио тежиште на неколико компоненти које су биле пресудне за обликовање књижевнојезичких израза код босанскохерцеговачких Хрвата. То су: фрањевачка традиција за коју је везан специ-

фични фрањевачки литерарни жоне, настао под утицајем страних књижевнојезичких израза — латинског и талијанског, те домаћег језичког израза, затим књижевнојезичка превирања у другој половини XIX вијека — дух илиризма (аутор посебно истиче допринос фрањевачких илираца Јукића и Мартића), сукоби између филолошких школа — гајеваца и кујунџијеваца, нарочито изражени на плану графије и ортографије, подијељеност босанских и херцеговачких фрањеваца на плану књижевнојезичких израза, те прихваташе вуковског концепта књижевног језика и јекавске основице са новоштокавском фолклорном подлогом.

Развој књижевнојезичких израза код босанскохерцеговачких Јевреја аутор посматра са становишта специфичних социјеталних прилика у којима су живјели босанскохерцеговачки Јевреји у XIX вијеку и специфичних социолингвистичких услова у којима се овај израз развијао, што је увјетовало стварање посебних књижевнојезичких израза босанскохерцеговачких Јевреја на хебрејском (иврит) и шпањолском (цуђесмо, ладино) језику, којима се у другој половини XIX вијека придружио и српскохрватски књижевнојезички израз који је укључио босанскохерцеговачке Јевреје у заједничке стандарднојезичке токове.

Језик штампе и административно-правних списа посматран је такође у контексту књижевнојезичких процеса у другој половини XIX вијека. Будући да је овај сегмент детаљно лингвистички обрађен и презентиран научној јавности, аутор се осврнуо на оне елементе у језику штампе који су утицали на развој књижевнојезичких израза код свих конфесија у Босни и Херцеговини, а то је увођење Вуковог правописа и концепта стандардног језика, чиме је дошло до језичке уједначености и нивелирања већих разлика својствених појединим конфесијама.

У закључку су истакнути најбитнији моменти у развоју књижевнојезичких израза код свих конфесија.

Јасно је да је у оваквом једном прегледу аутор понегдје остао и недоречен, али то не умањује вриједност књиге, јер она пружа дољно информација да се сагледају јосновни правци развоја књижевнојезичких израза у Босни и Херцеговини. Стога књига Милоша Окуке представља вриједан допринос историји књижевног језика у Босни и Херцеговини. Уз то, она је и занимљива језикословцима, а може послужити и као користан приручник наставницима и студентима српскохрватског-хрватскосрпског језика и књижевности.

Невенка Стефановић

Зборник радова о Вуку Стеф. Карадићу
 (»Путеви«, XXXVIII, Бањалука, новембар—децембар 1987, односно
 јануар—фебруар 1988)

Вукова година обиљежена је у нашој земљи научним скуповима на којим је освјетљаван његов рад као и питања из оних дисциплина којим се он бавио — језика, књижевности, историје и др. На сличан